

TUSSEN HANGEENDEN, TEKEN EN ZWARTKOPMEEUWEN

We spreken op zijn verzoek af op de Prins Hendrikkade, bij Dwaze Zaken, 'een religieus café, maar dat valt alleen bij de leestafel echt op'. Graag willen we met hem een wandelingetje door de binnenstad gaan maken. Aanleiding is zijn net verschenen bundel natuurwandelingen door de stad: *Natuurlijk Amsterdam*. We hebben het over **Remco Daalder**, stadsecoloog en schrijver.

Remco Daalder is een buitengewoon enthousiast mens, dat blijkt al snel. Net binnengekomen vertelt hij vol passie over de aalscholver, die hij zojuist bij het IJ is tegengekomen. 'Dat is toch fantastisch, zo'n bijzondere vogel, middenin de stad, waar voortdurend mensen langslopen. Hij heeft allang geleerd dat hij daar niet bang voor hoeft te zijn. Van een meter of vier afstand kun je zien hoe hij zijn vis vangt en verorbert, levend welteverstaan, nee, dat is geen fijne dood.'

Jeugd

Hevige regenval houdt ons nog even binnen. Het biedt wel de gelegenheid hem te vragen hoe zijn belangstelling voor de natuur zo ontstaan is.

Remco: 'Ik ben in 1960 in Kattenburg geboren in een omgeving waar groen en dieren een grote rol speelden, men verbouwde zelf groente, er werd veel gevestigd, een groot aantal mensen hield duiven. En een oom van me was oppasser in Artis, onder meer van de beroemde olifant Murugan. Soms mocht ik hem helpen; ik wilde natuurlijk direct zelf oppasser worden! Of ontdekkingsreiziger. Op m'n zesde verhuisde ik naar Zuid, naar de Veluwelaan. We speelden op de dijk die langs de stadsrand slingerde en waar ooit, zo vertelden mijn ouders, een snelweg op zou komen te liggen. In afwachting van die ringweg had de brede dijk zich in een paar jaar ontwikkeld tot een woest en onoverzichtelijk duingebied. En daar ontdekte ik hazen, fazanten, vlinders, lieveheersbeestjes. Het was mij al snel duidelijk dat ik biologie wilde gaan studeren en dat besprak ik op een gegeven moment met mijn vader. Ik had verwacht dat hij het me af zou raden omdat er geen goeie toekomst in zat, maar tot mijn verrassing stond hij er geheel achter. "Doe maar wat je interesseert," zei hij, "je kunt altijd nog een baan vinden die je *niet* leuk vindt." Na mijn studie werd ik beheerder in het Amsterdamse Bos en nu ben ik al weer een jaar of dertien stadsecoloog bij de Dienst Ruimtelijke Ordening.' Hier geeft hij gevraagd en ongevraagd adviezen over de manier waarop we de diversiteit van de Amsterdamse natuur zo goed mogelijk kunnen behouden en stimuleren. Hij schreef er boeken over, als *Baltsen tussen baksteen* en *Stadse beesten*.

Punkers

In 2008 verraste hij iedereen met zijn punkroman *Grafherrie*. Remco Daalder was jarenlang punk, inclusief hanenkam, een moeilijk bij hem voor te stellen haardracht, gezien zijn huidige, vrijwel kale, schedel.

'Veel mensen weten dat niet, maar punkers hadden vaak een grote belangstelling voor natuur; we konden er urenlang over discussiëren, in duistere kelders, met een biertje erbij.'

Hangeenden

Het is inmiddels vrijwel droog. Als we buiten zijn, zegt Remco: 'Ik mis hier de spreuwen. Hiernaast was de tekst *Jezus loves you* op de muur bevestigd en daar kwamen altijd veel spreuwen op af om te slapen, misschien omdat de letters warmte gaven. Maar de letters zijn nu met gaas afgedekt, ik zie ze niet meer.' We besluiten een willekeurig rondje door de buurt te maken. Dieren komen we sowieso tegen, we struikelen direct al over een klein pluizig hondje met een regenjasje aan.

In Amsterdam komen ruim dertig soorten zoogdieren voor. Er zwemmen zeventig soorten vissen rond en er broeden 150 verschillende soorten vogels. Van de 3000 Nederlandse soorten paddenstoelen zijn er 1000 binnen de Amsterdamse stadsgrenzen gevonden. Die rijkdom aan soorten planten en dieren wordt veroorzaakt doordat er in en om de stad zoveel verschillende landschappen zijn. Bos, parken, moeras, rietland, water, volkstuinten en veenweide – het komt hier allemaal voor. En dan hebben we ook nog het kunstmatige gebergte, gevormd door de huizen van de stad, waar dieren leven die van oorsprong klif- of rotsbewoner zijn. Elk gebiedje heeft zijn eigen soorten planten en dieren die er gebruik van maken.

Remco wijst een steegje in: 'Hier zitten ongetwijfeld ratten. Als mensen afval op deze manier buiten zetten, kun je er donder op zeggen dat er ratten langskomen. Bruine ratten dus, die ten onrechte de naam kregen de pest te hebben verspreid. Maar dat was de zwarte rat.'

'Kijk,' zegt hij, als we bij de Oudezijds Voorburgwal komen, 'hangeenden. In deze tijd hebben ze niet veel te doen, de vrouwtjes zijn aan het broeden en deze mannetjes eenden hangen dan maar een beetje rond.' Hij bespiedt de lucht. We doen hem braaf na, maar zien niks bijzonders. Dat blijkt te kloppen: 'Ik verwachtte gierzwaluwen, maar die zie ik nu niet. Een interessant dier dat vrijwel zijn hele leven in de lucht doorbrengt, ze eten en slapen vliegend. Alleen als ze op het nest zijn, als jong, als volwassene om te broeden of om hun jong te verzorgen, vliegen ze niet. Door huizen in de stad als rotskliffen te beschouwen, zijn gierzwaluwen in de stad gaan broeden.'

Zwartkopmeeuwen

Wie er wel door de lucht zweven zijn kok- en zilvermeeuwen, gebroederlijk door elkaar. Remco Daalder heeft nog wel een nieuwtje als het over meeuwen gaat: 'Een poosje geleden liep ik over het Damrak. Tot mijn grote verbazing zag ik op een haringkar twee zwartkopmeeuwen zitten. Die had ik hier nog niet eerder gezien. Deze meeuw komt uit het Middellandse zeegebied, lijkt een beetje op een kokmeeuw maar is veel zeldzamer. Broedt al enkele jaren bij Durgerdam, maar daar voorbij was hij nog niet gesignaleerd. De zwartkopmeeuw is wat je noemt een beschaafde meeuw: hij maakt een fijn miauwend geluid.'

We lopen verder over de Oudezijds Voorburgwal. 'Luister,' horen we Remco zeggen, 'mussen! En dat is ook wel een primeur hoor. Mussen waren de laatste jaren enorm in aantal afgenomen, maar hun aantal neemt de laatste tijd weer toe. Hoe dat precies komt, weten we niet. Maar het is wel weer voor het eerst dat ik ze hier tegenkom...'

Buitenlanders

De laatste jaren duikt er regelmatig een discussie op over dieren die hier van ver naar toe zijn gekomen, maar hier helemaal niet zouden thuishoren. Een bekend voorbeeld is de halsbandparkiet, wellicht oorspronkelijk afkomstig uit India, maar als kooivogel al tientallen jaren bekend in Europa. Ongeveer vanaf halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw vliegt hij frank en vrij rond en vermenigvuldigt zich snel. Ivo de Wijs schreef ooit: "t Is een vriendelijk beest / En 'm zien is een feest / Hij is lief – en van mij mag-ie blijven", maar sommigen willen hem het liefst zo snel mogelijk het land uitwerken. Onwillekeurig dringt zich de vergelijking met het 'Polenmeldpunt' op. Wat is Daalder's mening over deze 'buitenlandkwesie'? 'Volslagen onzin natuurlijk. We zijn van oudsher een handelsland met contacten over de hele wereld, waar we planten en dieren vandaan haalden. En dat wordt, door het vele reizen dat we tegenwoordig doen, ongetwijfeld alleen maar meer. Je hebt zo een eitje van een uitheems insect meegenomen. En wat denk je trouwens van een snoekbaars. Of een konijn. Die komen echt niet uit Nederland. Of knobbelzwanen, die komen oorspronkelijk uit veel oostelijker streken. Wist je dat die vroeger gehouden werden om op te eten? Ze schijnen een beetje naar lever te smaken. In Frankrijk en Duitsland wordt zwanenvlees nog steeds als een exclusieve lekkernij beschouwd.'

Teken

Heeft Remco misschien stiekem toch ook een hekel aan sommige dieren? Na enig nadenken: 'Niet echt, zelfs niet aan de slangen waar mijn vrouw zo gek mee is. Maar op spinnen ben ik niet zo dol, en ook niet op muggen en bedwantsen. En niet te vergeten: teken. Ze rukken steeds verder op in Amsterdamse parkjes. Tekenbeten voel je eigenlijk niet, maar ze kunnen ernstige gevolgen hebben, zoals de ziekte van Lyme, een ellendige ziekte. Er bestaat zelfs al een meldpunt tekenbeten op de website Tekenradar.nl Als je na een paar weken een rode ring op je lichaam aantreft, zou ik snel naar de dokter gaan.'

Een einde in mineur van een vrolijke en leerzame middag. Remco Daalder kan als geen ander aanstekelijk vertellen en schrijven over natuur en Amsterdam, zeker ook voor mensen die een kokmeeuw niet kunnen onderscheiden van een hangeend.

Remco Daalder, *Natuurlijk Amsterdam*

Uitgeverij Bas Lubberhuizen

144 pagina's, circa 40 illustraties van Herwolt van Doornen, € 17,50

ISBN 9789059373075

Ko van Geemert, 1 juli 2012